

Motion till riksdagen 2019/20:3110

av **Annie Lööf m.fl. (C)**

En skola att lita på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökat fokus på elevernas kunskapsutveckling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över terminssystemet i syfte att skapa mer undervisningstid och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en centralt samordnad granskning av läromedel till stöd till lärare, vars syfte är att granska läromedel efter dess kvalitet och i vilken mån de speglar läroplanen samt beaktar jämställdhetsaspekter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot och våld riktat mot rektorer och lärare som agerar inom ramen för sitt nationella uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionens uppföljningar av de skolor har som problem med trygghet och studiero ska förbättras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av Barn- och elevombudets nuvarande uppdrag genomförs med målet att stärka lärarens roll och att anmälningssystemet till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet

ändras så att en anmälan ska hanteras av huvudmannen först, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sex- och samlevnadsundervisningen ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att på sikt öka rätten till förskola för barn med föräldrar i utanförskap och ge kommunerna uppdrag att arbeta med uppsökande verksamhet för att nå ut med kunskap om förskolan till familjer med svårare förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt riktmärke om antal barn per utbildad personal införs och att inspektion av förskolor bör granska huvudmannens arbete med att nå riktmärket och erbjuda stöd i exempelvis arbetet med att behålla och rekrytera förskolelärare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även fristående förskolor ska inspekteras av Skolinspektionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inkludera förskoleklassen i särskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen främst ska inspektera skolans undervisningskvalitet och att det införs ett krav på att inspektionerna måste vägledas av och baseras på relevant och kvalitetssäkrad forskning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolor med låga kunskapsresultat måste ta emot externt stöd av Skolverket och Skolinspektionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om skolvalet behöver tillgängliggöras på ett lättförståeligt och överskådligt sätt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skolpengen i syfte att säkra lika villkor för alla huvudmän och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den praktiska forskningen och förbättra möjligheterna för yrkesverksamma lärare att

på deltid bedriva praktisk forskning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det på nationell nivå tas fram standarder för skolans digitala arkitektur och att sekretessbestämmelserna ändras för att underlätta informationsutbyte när en elev byter skola, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modellen med undervisande assistenter utvecklas och sprids till fler kommuner och att expertisen ska ta fram förslag på arbetsmaterial som kan användas i undervisningssituationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att möjligheten till fjärrundervisning utökas och nyttjas mellan olika huvudmän och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna att införa en rekryteringsutbildning för rektorer och en befattningsutbildning för skolchefer ses över och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Grunden för barns och ungas möjlighet att göra en resa i livet och uppnå sina livsdrömmar läggs i trygga familjer och i en skola som möter varje elev på sina villkor. Alla elever har rätt att mötas av en bra utbildning, oavsett var i landet man bor, vilken bakgrund man har eller om man är flicka eller pojke. Alla ska ges förutsättningar att lyckas. Det är grundläggande för Centerpartiets skolpolitik.

Centerpartiet vill ta ansvar för att utveckla skolan så väl nationellt som lokalt. Skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Skolan måste vara jämlik och valfriheten värnas och utvecklas. Elevernas kunskapsutveckling, trygghet och välmående ska vara i fokus.

Svensk skola har flera utmaningar. Många barn och unga får idag en bra start i skolan, men inte alla. Kunskapsresultaten har de senaste decennierna sjunkit och likvärdigheten i svensk skola har försämrats. Många elever och lärare upplever brister i trygghet och studiero. Var sjätte elev klarar inte grundskolan och var fjärde elev lämnar gymnasiet

utan fullständiga betyg samtidigt som antalet elever som gör felval till gymnasiet är stort. Klarar en elev inte skolan är dörren till många jobb och vidare studier stängd. Därför ska undervisningen utgå från elevers behov och förutsättningar insatser sätts in tidigt när elever riskerar att inte nå målen. Att säkra att fler klarar skolan är vår första prioritet.

Idag finns det skolor där allt för många elever inte klarar skolan. I bruksorter och förorter lämnas tusentals barn utan förutsättningarna att skapa sig sin egen framtid. Det kan inte accepteras.

Alla elever måste kunna lita på att de får en chans att lyckas. Lärare och rektorer måste kunna lita på att de har verktygen för att kunna agera för studiero och fokusera på att alla ska få en god utbildning utifrån sina förutsättningar. Föräldrar måste kunna lita på att deras barn får en bra utbildning och en utbildning som leder till jobb, oavsett var man bor eller vilken bakgrund man har.

Hela Sverige måste ha en skola att lita på.

Mer kunskap i skolan

En skola som går att lita på är en skola där alla elever ges förutsättningar att lyckas. Den ska ge elever kunskap och rusta dem för framtiden. Men en kvalitativ och likvärdig skola förutsätter att kunskap kan mätas. Den svenska läroplanen har fått kritik för att den subjektiva uppfattningen är överordnad den objektiva, det vill säga att tyckande står över faktisk kunskap. Fokus för läraren blir att subjektivt bedöma förmågor hos eleven istället för att bedöma faktiskt mätbar kunskap. Idag uppmuntras elever att tänka själva. Det är helt rätt och avgörande för elevernas utveckling som demokratiska medborgare och självständiga individer. Men kritiskt tänkande utan kunskap blir inget annat än tyckande. Det är en kunskapssyn som gör det svårt att sätta rättssäkra betyg.

Ett ökat fokus på kunskap skulle skapa tydlighet för eleverna. Det skulle bli lättare för eleverna att veta vad som krävs för att nå målen, vilket i sin tur skulle öka motivationen. Dagens utformning missgynnar elever från studiesvaga hem. Det skapar dessutom en stor stress vilket särskilt drabbar flickor. I Skollagens inledande delar redogörs för syftet

med utbildning inom det svenska skolväsendet. För att skapa bättre förutsättningar för alla elever att lyckas behöver detta syfte tydliggöra skolans kompensatoriska uppdrag. Utbildningens syfte ska vara att varje individ ska utvecklas till sin fulla potential, få relevanta kunskaper och bildas. Kunskapsfokus i läroplanen ska därför öka, och det ska tydliggöras i skollagen att utbildningen också ska utveckla ansvarstagande och respektfullt uppträdande.

Förutom att skollagen och läroplanen i större utsträckning än idag behöver lyfta vikten av att elever lär sig sakkunskaper, som är grundläggande för fortsatt analys och kritiskt tänkande, behöver läromedel kvalitetssäkras för att garantera att undervisningen i skolan främjar elevens kunskapsutveckling.

Sedan Statens Institut för läromedelsinformation lades ner 1991 är det upp till varje skola eller huvudman att avgöra om ett läromedel uppfyller läroplanen och är av god kvalitet. Tyvärr blir det i praktiken oftast upp till den enskilda läraren att genomföra granskningen.

Bra läromedel är en central del av en god och likvärdig undervisning. Det är viktigt att de läromedel som används speglar läroplanen och är av hög kvalitet. Särskilt viktigt blir det när allt fler elever undervisas av obehöriga lärare. Dagens system klarar inte av det.

Det bör därför införas en centralt samordnad granskning av läromedel där de graderas utifrån huruvida de följer läroplanen och deras kvalitet samt beaktar jämställdhetsaspekter. Ansvaret bör ligga på ansvarig myndighet att utveckla det tillsammans med verksamma lärare för såväl traditionella som digitala läromedel. Det ska inte resultera i en tvingande lista utan ses som ett stöd för lärarna i deras val av läromedel.

För att ytterligare stärka skolans kunskapsfokus behöver elever ges mer undervisningstid. Svenska elever har idag färre undervisningstimmar än genomsnittet i OECD. Ska svenska elever återigen bli bland de bästa måste antalet lärarledda timmar öka. På sikt ska därför undervisningstiden utökas, bland annat genom att terminssystemet ses över.

Stärkt trygghet och studiero

Eleverna måste kunna lita på att de är trygga i skolan. Allt för många elever går till skolan med en klump i magen, vissa av rädsla för häcklande kommentarer i korridoren andra av trötthet över avbrutna och stökiga lektioner. Skolan måste kunna garantera en bra och trygg studiemiljö. Idag uppger mer än hälften av eleverna att andra elever stör ordningen i klassrummet och var tredje lärare i grundskolan uppger att de lägger en stor del av undervisningstiden på att upprätthålla ordningen. Så väl lärare som elever får även utstå kränkningar och hot. Särskilt flickor är extra utsatta då de oftare än pojkar känner sig otrygga och upplever bristande studiero. Det är oacceptabelt.

För att skapa mer studiero och trygghet i skolan vill Centerpartiet stärka lärarens position i klassrummet, ge bättre möjligheter att agera mot stökiga elever och stärka inspektionerna av de skolor där tryggheten brister. I programmet om vård och omsorg beskriver vi även insatserna för att stärka elevernas psykiska hälsa, vilka är avgörande både för att skydda utsatta elever och för att få oroliga och stökiga elever att må bättre.

Sedan tidigare vill Centerpartiet skärpa möjligheten att omgående flytta elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för övriga elever och att skolor ska vara skyldiga att polisanmäla om de har skäl att misstänka att ett barn utsatts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa. Skolan ska inte utgöra en frizon för brott.

Frågan om att stärka tryggheten och studieron i skolan är en del av Januariavtalet. Men det finns mer att göra. Att känna trygghet är en förutsättning för att kunna nå målen i skolan. Vissa skolor lyckas bättre än andra. En viktig faktor för framgång är ett skickligt ledarskap hos rektorer och lärare. Skolor behöver nyttja de sanktionsmöjligheter som finns men okunskap och rädsla gör att dessa används allt för sällan, samtidigt som vissa lärare saknar stöd från skolans ledning.

Idag är det många lärare och rektorer som inte vågar agera på grund av oro att bli anmälda eller få betala skadestånd. Det finns därför behov av att se över Barn- och elevombudets nuvarande uppdrag med målet att stärka lärarens roll. Det behövs en mer objektiv hantering av kränkingsärenden inom skolan, med större tillit till lärarnas agerande i sin yrkesroll. Anmälningar bör alltid ske till huvudmannen i först hand. Endast om anmälaren inte är nöjd bör anmälningen gå vidare till Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet.

I arbetet med att skapa trygghet och studiero måste Skolinspektionen bättre följa upp de skolor där det brister och skolmyndigheterna ska tidigt agera för att stötta rektorer och lärare på dessa skolor. Vi ser också behov av att skärpa straffen för hot och våld riktat mot rektorer och lärare som agerar inom ramen för sitt nationella uppdrag.

Att skapa respektfulla miljöer handlar dels om hur elever behandlar varandra i skolans vardag. Men det handlar även om att ge unga redskap i det kommande vuxenlivet. Det är därför viktigt att lärare har kompetens att lyfta frågor relaterade till normer och värderingar. Centerpartiet vill därför att undervisningen i sex- och samlevnad ska stärkas.

Allt börjar med en bra förskola

För att utjämna livschanser och ge fler barn en bra start behöver vi en likvärdig förskola av hög kvalitet. De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna. Samtidigt är det barnen med svåraste förutsättningar som svensk förskola har svårast att nå. Idag varierar rätten till förskola beroende på om föräldrarna arbetar eller inte. Exempelvis har barn till föräldrar som lever på försörjningsstöd inte rätt till förskola lika många timmar som barn vars föräldrar arbetar. För att nå de mest utsatta familjerna bör rätten till antalet timmar på sikt öka för familjer i utanförskap.

Förutom att utöka rätten till förskola behöver kunskap och information om förskolans verksamhet bättre än idag nå utsatta familjer. Genom att kommunen arbetar med uppsökande verksamhet kan familjer med svårare förutsättningar få bättre information och kunskap om förskolans uppdrag och verksamhet. Det är också ett sätt att nå nyanlända föräldrar och erbjuda dem möjligheten att gå till en integrationsförskola, där ordinarie förskoleverksamhet bedrivs parallellt med SFI-undervisning för föräldrarna.

Barnen måste kunna lita på att det finns vuxna som ser dem. Att utöka förskoleverksamheten får inte ske på bekostnad av kvalitet. En av utmaningarna för att säkra den pedagogiska verksamheten är barngruppernas storlek och bristen på utbildad personal. Idag finns ett riktmärke från Skolverket som sätter gränser för hur många barn som får vara i en barngrupp. Det borde istället vara ett riktmärke för hur många barn varje utbildad personalfår ha ansvar för. Det ger den pedagogiska verksamheten

möjlighet att formas utifrån egna förutsättningar och vad som är bäst för barnen på just den förskolan. Genom att ändra i styrdokumenterna ska huvudmännens ansvar att sträva mot riktmärket tydliggöras. Huvudmännen måste också få stöd i att nå riktmärket och deras arbete ska följas upp.

Ett annat viktigt steg i att höja kvaliteten och göra förskolan tillgänglig för fler barn är att se över resursfördelningen. Systemet med maxtaxa i förskolan behöver reformeras för att ge större frihet åt kommunerna att bestämma över avgiftsnivåerna. En viss höjning av maxtaxan skapar utrymme för satsningar på såväl utbyggnad av förskolan som mer pedagogik och minskade barngrupper.

Vidare bör förskoleklass bli en del av särskolans uppdrag eftersom det nuvarande upplägget innebär att barn med mer omfattande funktionsnedsättningar tvingas gå i vanlig förskoleklass innan byte till särskola i årskurs 1, alternativt gå kvar ett år på förskolan. Ändringen är viktig för att ge alla barn möjlighet att utvecklas efter deras förutsättningar.

Förskolor där kommunen är huvudman inspekteras idag av Skolinspektionen. Fristående förskolor inspekteras dock i stället av kommunen. För att öka likvärdigheten bör även fristående förskolor inspekteras av Skolinspektionen.

Likvärdighet att lita på

Alla elever ska få en bra skolgång och ha likvärdiga möjligheter att lyckas. Skolan ska gå att lita på. Olika huvudmän och olika delar av landet har olika bra förutsättningar för att leverera detta. Idag har den enskilde huvudmannen ett väldigt stort ansvar, men inte alltid de förutsättningar som krävs. På allt för många håll brister arbetet med kompetensutveckling och kvalitetsarbete i skolan.

För att skapa likvärdiga förutsättningar för elever, oavsett var i landet de bor, behöver huvudmännen ett bättre stöd än idag. Det behövs en ny stödjande funktion som kan underlätta huvudmännens arbete med bland annat skol- och kompetensutveckling och att bidra till att vända utvecklingen i skolor med dåliga resultat. Skolmyndigheterna behöver därför en utökad regional närvaro och ett utökat uppdrag att stödja huvudmännen. Genom att vara regionalt placerade får de en större lokal kännedom vilket ger dem bättre förutsättningar att ge anpassat stöd. Detta stödjande arbete bör

samordnas med Skolinspektionens arbete och de andra stödjande insatser som redan sker.

Genom att inspektera skolor och ålägga dem att lösa brister i utbildningen kan likvärdigheten stärkas. Dagens Skolinspektion har dock flera brister. Inspektionen fokuserar framförallt på regelefterlevnad, snarare än på kunskapsresultat. Lever en skola upp till regelverket kan den klara en tillsynsgranskning från Skolinspektionen trots låga kunskapsresultat. Regelefterlevnad är viktigt, men vad eleverna verkligen lär sig måste ändå vara det avgörande. Skolinspektionen har vid sidan av sin vanliga tillsyn särskilda kvalitetsgranskningar. Problemet med dessa är bland annat att de idag inte kan leda till några sanktioner för en skola med låg kvalitet.

Inspektionen av skolor måste förbättras. Fokus måste först och främst ligga på kunskapsresultaten. Fungerande skolor med starka kunskapsresultat bör så långt som möjligt lämnas för sig själva att fortsätta bedriva sin verksamhet som de själva vill. Det är därför viktigt att inspektionerna är riskbaserade så att resurserna prioriteras till skolor med låga resultat. I syfte att snabbt fånga upp skolor innan situationen blivit för svår bör även skolor med tydligt fallande resultat prioriteras.

Om en inspektion konstaterar att utbildningskvaliteten i en skola inte håller måttet måste det finnas möjligheter att sätta in åtgärder. En skola där ledningen inte på egen hand lyckats vända utvecklingen kan behöva stöd i detta arbete. Idag har Skolverket bland annat insatsen Samverkan för bästa skola, där de erbjuder särskilt tidsbegränsat stöd till utvalda skolor med låga kunskapsresultat. Liknande insatser borde användas även här. I de fall en skola inte samarbetar bör de kunna åläggas att ta emot det externa stödet och genomföra åtgärder baserat på det. I särskilt allvarliga fall bör Skolinspektionen under en övergångsperiod kunna ta över skolans ledning eller lägga ned den.

Finansiering och styrning som främjar kvalitet, likvärdighet och mångfald

För att ge alla elever en likvärdig utbildning där alla ges möjlighet att nå målen behöver finansieringssystemet ses över. Skolpengen är en förutsättning för det fria skolvalet, men dagens utformning skapar också ekonomisk osäkerhet hos skolorna då skolpengen försvinner rakt av om elever väljer att hoppa av utbildningen. Det gör att redan budgeterade pengar för utbildningen försvinner och det blir svårt för skolan att bedriva

undervisning till utlovad kvalitet. Ytterligare problem är att skolpengen, som ska fördelas lika oavsett om eleven väljer en kommunal eller fristående skola, missgynnar fristående aktörer. I snitt får elever på fristående skolor lägre ersättning per elev än elever som går på kommunala skolor. Det beror dels på socioekonomisk fördelning av resurser, vilket är bra eftersom resurser ska gå dit de behövs som mest, men det finns även skillnader som inte går att förklara. Samtidigt har kommunen ett särskilt ansvar för elevers skolplikt, vilket inte fristående huvudmän har.

För att öka legitimiteten för systemet behöver skolpengens konstruktion garantera lika behandling. Det finns bland annat problem med beräkningen då hänsyn inte tas till faktiska lokal- och administrations kostnader vilket sänker nivån på skolpengen till fristående aktörer. Centerpartiet står bakom skolpengen som princip. Skolpengen är en förutsättning för det fria skolvalet. Men rättssäkerheten och de olika förutsättningarna som råder mellan huvudmän kräver att skolpengen ses över i syfte att säkra lika villkor för alla huvudmän. Bland annat behöver transparensen öka, systemet uppvisa en viss tröghet och kommuner ges tydligare nationella riktlinjer för att säkerställa beräkningen av skolpengen.

Den flora av riktade statsbidrag som finns inom skolområdet är ett problem. Mindre huvudmän söker statsbidragen i lägre utsträckning. För att säkerställa en likvärdig skola i hela landet borde de riktade statsbidragen avskaffas i syfte att bli ett generellt bidrag öronmärkt för skolan där resurser är fördelade efter behov.

Det fria skolvalet har ökat utbudet, stärkt kvalitén och gjort att fler kan välja skola oberoende av vad deras föräldrar tjänar eller har för utbildningsbakgrund. Till gymnasiet är det en hög andel elever, jämfört med grundskolan, som aktivt väljer skola. Ungefär hälften av eleverna väljer en gymnasieskola bortom den egna kommungränsen.

Varje kommun bestämmer själv nivån på skolpengen. Ersättningen för elever från olika kommuner på olika program kan därför skilja sig drastiskt, vilket försvårar för skolor att planera och bedriva sin verksamhet. Många kommuner känner sig också tvungna att erbjuda ett stort utbud av gymnasieprogram, vilket kan resultera i halvfulla utbildningar och en kommunbudget som inte går ihop. Det finns idag flera samverkansmodeller mellan kommuner, men allt för många små kommuner står själva med ansvaret och därmed kostnaden att bedriva gymnasieutbildning. Samtidigt har gymnasieskolan idag

en regional logik. Det finns därför stora behov av ökad samverkan.. Detta behov av samverkan tyder på att det skulle kunna finnas en potential att höja kvalitén och förbättra kostnadseffektiviteten inom gymnasieskolan. De gymnasiala utbildningarna skulle då även bättre kunna svara till den regionala arbetsmarknadens efterfrågan. Det bör därför utredas hur ett närmare samarbete mellan kommunerna om gymnasieskolan kan utformas

Lärare och ledare att lita på

Avgörande för en bra skolgång är en framgångsrik lärare. Och grunden för en framgångsrik lärare läggs redan under lärarutbildningen. Men nyutexaminerade lärare får idag inte alltid de rätta förutsättningarna. Många lärarstuderande lämnar lärarutbildningen utan att vara förberedda på vad som krävs av dem i deras lärarroll. Trots otaliga förändringar av lärarutbildningen finns fortfarande brister. Att undervisa är ett hantverk. Det är inte något man enbart lär sig genom att lyssna på föreläsare i en lektionssal. Precis som med alla andra praktiska färdigheter krävs det träning för att bli bra på det man gör. Blivande lärare måste få både den ämneskunskap de behöver och den praktiska kunskap som krävs för att leda ett klassrum och undervisa elever.

Lärarutbildningen måste på ett bättre sätt utveckla studenternas färdigheter i själva undervisandet. De måste ges förutsättningar att bli trygga ledare i klassrummet. Innehållet i lärarutbildningen måste moderniseras ytterligare. Mer plats bör ges till ämnesdidaktik, metodik och kognitionsvetenskap. Undervisningsmetoder som lärs ut måste vara baserade på vetenskap, och lärarutbildningen ha fler lärarledda timmar. Mer resurser till lärarutbildningen behövs för att genomföra detta. Slutligen bör möjligheterna att åka på utbytetermin till länder med högpresterande skolsystem förbättras.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) inom lärarutbildningen måste också förbättras. Den måste både börja tidigare i utbildningen och vara en mer integrerad del. Samtidigt måste själva praktiken utvecklas för att få en högre kvalitet och på ett tydligare sätt stärka lärarstudenternas undervisningsskicklighet. Verksamheten med övningsskolor bör permanentas och utökas för att underlätta detta.

För att bättre mota lärarbristen vill vi även undersöka möjligheten till bredare lärarexamina. Det kan särskilt underlätta för små skolor på landsbygden.

Att vara lärare är inte enkelt. Det är inte någonting som vem som helst klarar av. En lärare måste bland mycket annat klara av att leda undervisningen för en hel klass och hantera otaliga kontakter med elever och föräldrar. Alla elever har rätt till bra lärare. Huruvida någon är lämpad och klarar av detta är ofta något som upptäcks först under den verksamhetsförlagda utbildningen. Idag är det möjligt att stänga av lärarstuderande från utbildningen som inte är lämpliga för yrket. Det är emellertid svårt och det görs i praktiken sällan. Kraven på utbildningen behöver höjas och möjligheterna att stänga av olämpliga kandidater tydliggöras.

Lärare är inte det enda yrket där teori och praktik så tydligt vävs samman. Även andra yrken som läkare och tandläkare har ben i både akademien och praktiken. Det finns lärdomar för att dra från hur sådana yrken fungerar. Synen på undervisning borde till exempel bli mer som synen på medicin. Ingen skulle tycka att det var rimligt att brett erbjuda en medicin som vi inte vet om den fungerar. På liknande sätt bör man vara försiktig med nya undervisningsmetoder innan man vet hur väl de fungerar. De ska byggas på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Inom medicin är också det en självklarhet att läkare ska kunna bedriva forskning parallellt med sitt arbete. Motsvarande gäller inte inom skolan, trots ett stort behov av att utveckla kunskapen om hur man undervisar effektivt. Fler lärare borde få möjligheten att forska parallellt med sin undervisning. Kopplingen mellan den praktiska forskningen och lärarkåren måste stärkas. De forskningsresultat som tas fram måste spridas till de som har störst nytta av dem. Internationell och svensk forskning på utbildningsområdet måste systematiskt sammanställas och tillgängliggöras för lärare och rektorer.

Den praktiska undervisningsforskningen i Sverige behöver utvecklas och stärkas. Forskningen måste knytas närmare lärarutbildningen. Fristående lärarutbildningar bör etableras med målsättning att vara ledande för såväl lärarutbildning som skolforskning, för att driva på utvecklingen ytterligare.

Alla elever har rätt till bra lärare

Läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevens framgång i klassrummet. Svenska elevers skolresultat har under en lång tid befunnit sig i en nedåtgående spiral. Det finns tecken på att trenden är bruten, men vägen är lång till de OECD-länder som ligger i topp. Att svensk skola i början av 2030-talet kommer sakna runt 80 000 lärare är därför en av samhällets stora utmaningar.

En del i att motverka lärarbristen är att göra läraryrket mer attraktivt. I Januariavtalet finns nu flera förslag som Centerpartiet har drivit under en längre tid för att skapa bättre förutsättningar för lärarna och stärka yrkets attraktionskraft. Bland annat behandlas frågan om karriärsystem och kompetensutvecklingsgaranti i form av ett professionsprogram och fler karriärtjänster. Vidare kommer det att införas lärarassistenter, vilket är viktigt för att lärare ska kunna fokusera mer på undervisning och mindre på administration och kringssysslor.

Samtidigt ser vi ett behov av att göra mer. Förutom att fler yrkesgrupper behöver finnas i skolan för att avlasta lärarna och att administration som inte leder till en kunskaphöjning hos eleven ska bort, behöver skolan bättre administrativa system. Digitaliseringen av skolan har än så länge främst fokuserat på själva undervisningen, men de stora vinsterna finns att göra genom att digitalisera administrativa system.

Ett exempel är Kramfors där man har ett digitalt system för elevadministration som hanterar allt från frånvaro till orosanmälningar. Genom att på nationell nivå ta fram standarder för skolans digitala arkitektur kan man underlätta för andra huvudmän att införa enkla och billiga digitala administrationssystem. På så sätt kan vi förbättra utväxlingen av information inom skolan, få bättre statistik och minska lärares administrativa börda.

Idag kan det också vara svårt att skicka över information om en elev när eleven byter skola på grund av sekretessbestämmelser. Det är viktigt att den nya skolan har kunskap om eleven för att exempelvis kunna sätta in rätt stöd. För att elever ska ges de bästa förutsättningarna när de börjar på en ny skola bör reglerna kring information ändras och överlämningar digitaliseras för att minska administrationen.

Lärarlegitimationen är ett sätt att kvalitetssäkra läraryrket så att alla elever får möjlighet till en högkvalitativ och likvärdig utbildning. Alla elever har rätt till en bra lärare.

Långsiktigt behöver vi därför, förutom att stärka läraryrkets attraktivitet, arbeta med att få fler att vilja utbilda sig till lärare. Det gör vi bland annat genom att bredda och höja studietakten för kompletterande pedagogiska utbildningar, skapa fler initiativ likt Teach for Sweden och förbättra möjligheten att arbeta och läsa parallellt till lärare som i Dalarna. Samtidigt behöver vi hantera det faktum att allt fler elever de närmaste åren kommer att undervisas av obehöriga lärare.

Alla elever har rätt till likvärdig och kvalitativ skola. Det behövs därför åtgärder för att stärka så kallade obehöriga lärare i deras undervisande roll. I Malmö finns vad som kallas undervisande assistenter. Det är obehöriga lärare som undervisar elever och får stöd och hjälp av en handledande behörig lärare. Exempelvis kan den handledande läraren hjälpa till med framtagande av undervisningsmaterial och lektionsplanering. För att skapa goda förutsättningar för lärarens handledning avsätts arbetstid för uppgifterna och läraren ges lönepåslag. Målet är att den obehöriga läraren på sikt ska bli behörig och legitimerad. Modellen behöver därför spridas, men även utvecklas så att vägar till lärarexamen kan utarbetas parallellt med rollen som undervisande assistent.

Lärare som får möjlighet att använda material och lektionsplaneringar gjorda av experter kan åstadkomma goda resultat. För att stödja obehöriga lärare som undervisar bör det därför tillhandahållas sådant material. Den regionala stödfunktionen borde därför i samverkan med professionen ta fram förslag på arbetsmaterial som kan användas i undervisningssituationer.

Utbildning i hela landet

Landsbygdsskolorna är viktiga för en levande landsbygd och därmed ett levande Sverige. De är kittet som håller ihop bygden och inger framåtanda och framtidstro. Emellertid är det allra viktigaste att skolan håller en hög kvalitet - en skolas överlevnad får inte ske på bekostnad av en sämre kvalitet. Alla elever har rätt till en likvärdig och god utbildning, oavsett var i landet de bor eller på vilken skola de går. Det behöver finnas en flexibilitet i skolans utformning utifrån lokala förutsättningar.

För att behålla de mindre skolorna på landsbygden behöver vi finna nya vägar. Något som då är av betydelse är främjandet av fjärrundervisningen och digitala lösningar så att

exempelvis mindre skolor som inte har ekonomisk möjlighet att ha behöriga lärare i alla ämnen på skolan ändå kan få tillgång till lärare med rätt ämnesbehörighet. Centerpartiet tycker att fjärrundervisning ska tillåtas i alla relevanta ämnen och att kommunala och fristående skolor ska ha möjlighet att anordna fjärrundervisning på entreprenad under samma förutsättningar som statliga skolor. Genom fjärrundervisning skulle kompetens kunna delas över hela landet och lärare skulle kunna fördela sin tjänst på flera skolor utan att själva dagligen behöva åka mellan de olika skolorna. Fjärrundervisning stärker likvärdigheten, ökar kvalitén och tillgängligheten. Detta förutsätter en utveckling av det digitala användandet och lärandet, något som är viktigt för alla skolor, oavsett storlek och läge. Vidare bör möjligheten till distansundervisning ses över. Det kan bland annat vara ett bra komplement till ordinarie undervisning för nyanlända elever i behov av att maximera sin studietid.

Ett tydligt och ansvarfullt ledarskap av skolan

En skola att lita på är en skola med ett tydligt och ansvarfullt ledarskap. Rektorn ska vara en pedagogisk ledare i skolan. Det innebär att rektorn har ansvaret för kvalitetsarbetet i skolan och lärarnas kompetensutveckling och därmed även elevernas resultat. För att klara det här uppdraget måste rektorn ha god insikt i skolans verksamhet.

Många rektorer upplever svårigheter med att klara av de uppgifter de har ansvar för, inte minst under de första åren i yrket. Idag finns en befattningsutbildning som rektorer ska läsa någon gång under sina första år. Det är en bra utbildning, men den kommer in för sent och måste läsas precis när rektorn har som tuffast i att lära sig sitt nya jobb. Det bör därför införas en rekryteringsutbildning, som potentiella kandidater för att bli rektor läser innan de blir rektorer. Samtidigt kan befattningsutbildningen då utvecklas.

Skolchefen är precis som rektorn en viktig ledare i skolan. För att lärare ska kunna göra ett bra jobb i klassrummet krävs rätt stöd uppfifrån. Det behövs en organisation som är byggd för att möjliggöra kompetensutveckling, kollegialt lärande och allmän skolutveckling. Rektor har ansvaret för detta på den enskilda skolan. Skolchefen har ansvaret för den bredare skolorganisationen.

Skolchefen bör också ges ett bättre stöd i utförandet av sitt uppdrag. För att skolchefen ska få bättre förutsättningar borde även de erbjudas en befattningsutbildning likt rektorerna.

Annie Lööf (C)

Anders W Jonsson (C)

Daniel Bäckström (C)

Fredrik Christensson (C)

Johan Hedin (C)

Peter Helander (C)

Ola Johansson (C)

Emil Källström (C)

Helena Lindahl (C)

Kerstin Lundgren (C)

Rickard Nordin (C)

Annika Qarlsson (C)

Lars Thomsson (C)

Alireza Akhondi (C)

Jonny Cato (C)

Magnus Ek (C)

Ulrika Heie (C)

Martina Johansson (C)

Johanna Jönsson (C)

Mikael Larsson (C)

Per Lodenius (C)

Sofia Nilsson (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Per Schöldberg (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Linda Ylivainio (C)

Solveig Zander (C)

Anders Åkesson (C)

Kristina Yngwe (C)

Martin Ådahl (C)

Per Åsling (C)